

MILLIY QADRIYATLARNI SAQLASHDA TARIX FANINING STRATEGIK AHAMIYATI

Seytbekova Kumar

*Innovatsion Texnologiyalar Universitetining tarix yo'nalishi
1-bosqich talabasi*

Annotatsiya: Ushbu maqolada milliy qadriyatlarni saqlash, asrab-avaylash va kelajak avlodga yetkazishda tarix fanining tutgan o'rni hamda ahamiyati ilmiy jihatdan tahlil qilinadi. Globallashuv jarayonlari jadallashgan hozirgi davrda milliy o'zlikni anglash va madaniy merosni himoya qilish masalasi strategik ahamiyat kasb etmoqda. Maqolada tarixiy manbalar, arxeologik topilmalar va etnografik ma'lumotlarning milliy g'oya shakllanishidagi roli ko'rsatib o'tilgan. Shuningdek, O'zbekistonda amalga oshirilayotgan islohotlar doirasida tarixiy merosni o'rganishning yangi bosqichlari va uning yoshlar tarbiyasiga ta'siri tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: milliy qadriyatlar, tarix fani, tarixiy xotira, milliy o'zlik, madaniy meros, globallashuv, ma'naviyat

THE STRATEGIC IMPORTANCE OF HISTORY IN PRESERVING NATIONAL VALUES

Seytbekova Kumar

First-year student of History at Innovative Technologies University

Abstract: This article scientifically analyzes the role and importance of history in preserving, protecting, and transmitting national values to future generations. In the current era of rapid globalization, the issues of national identity awareness and protection of cultural heritage have gained strategic significance. The article highlights the role of historical sources, archaeological findings, and ethnographic data in the formation of national ideology. In addition, it examines the new stages of studying historical heritage within the framework of reforms being implemented in Uzbekistan and their impact on youth education.

Keywords: national values, history, historical memory, national identity, cultural heritage, globalization, spirituality.

Insoniyat taraqqiyotining hozirgi bosqichida milliy qadriyatlarni asrab qolish va ularni zamonaviy hayot tarzi bilan uyg'unlashtirish har bir xalqning o'zligini saqlab qolishi uchun hayotiy zaruriyatga aylandi. Milliy qadriyatlar – bu xalqning asrlar davomida shakllangan ma'naviy qiyofasi, turmush tarzi, an'ana va urf-odatlar majmuidir. O'zbekiston Respublikasining yangi taraqqiyot bosqichida, ya'ni Uchinchi Renessans poydevorini

yaratish jarayonida tarix faniga bo'lgan e'tibor tubdan o'zgardi. Tarix fani jamiyatning o'tmishi va bugunini bog'lovchi ko'prik vazifasini o'taydi.

Har bir xalqning o'ziga xos tarixi, madaniyati, urf-odatlar va qadriyatlari mavjud bo'lib, ular millatning ma'naviy boyligini tashkil etadi. Milliy qadriyatlar xalqning asrlar davomida shakllangan turmush tarzi, dunyoqarashi va hayotiy tajribasining mahsulidir. Ularni asrab-avaylash va kelajak avlodga yetkazishda tarix fani muhim o'rin tutadi. Chunki tarix fani nafaqat o'tmishda yuz bergan voqealarni o'rganadi, balki xalqning milliy o'zligini anglash, tarixiy xotirani tiklash va ma'naviy merosni saqlashga ham xizmat qiladi. Bugungi globallashuv jarayonida ayrim milliy qadriyatlarning yo'qolib ketish xavfi ortib bormoqda. Shu sababli tarix fanini chuqur o'rganish orqali yosh avlod qalbida vatanparvarlik, milliy g'urur va ajdodlarga hurmat tuyg'ularini shakllantirish dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi. Tarixiy bilim insonning o'z millatiga bo'lgan hurmatini oshirib, madaniy merosni qadrlashga undaydi. Tarix fani xalqning qayerdan kelib chiqqanligi, qanday murakkab yo'llarni bosib o'tganligi va jahon sivilizatsiyasiga qo'shgan hissasi haqida aniq ma'lumotlar beradi. Bu esa o'z navbatida, yosh avlodda milliy g'urur va iftixor tuyg'ularini shakllantiradi.

Tarix fani insoniyatning o'tmishini o'rganadigan eng muhim fanlardan biridir. U xalqning bosib o'tgan yo'li, siyosiy, iqtisodiy va madaniy taraqqiyot bosqichlarini yoritib beradi. Tarix orqali inson o'z ajdodlari hayoti, ularning kurashlari, yutuqlari va ma'naviy merosi haqida bilimga ega bo'ladi. Tarix fanining asosiy vazifalaridan biri milliy qadriyatlarni saqlashdir. Chunki milliy qadriyatlar tarixiy taraqqiyot davomida shakllanadi va avloddan avlodga o'tib keladi. Har bir xalqning urf-odatlar, an'analar, milliy bayramlari va ma'naviy qarashlari uning tarixiy rivojlanish mahsuli hisoblanadi. Tarixni bilgan inson o'zligini anglaydi. O'z millatining o'tmishini bilmagan insonda milliy g'urur va vatanparvarlik hissi to'liq shakllanmaydi. Shu sababli maktab va oliy ta'lim tizimida tarix fanini o'qitish muhim ahamiyatga ega. O'zbek xalqining milliy qadriyatlariga kattalarga hurmat, mehmondo'stlik, mehr-oqibat, mahalla tizimi, oilaparvarlik kabi fazilatlar kiradi. Ushbu qadriyatlar asrlar davomida shakllangan bo'lib, xalqning ma'naviy boyligini ifodalaydi. Tarix fani ana shu qadriyatlarning kelib chiqishi va rivojlanishini o'rganadi. Masalan, Navro'z bayramining tarixi ming yilliklarga borib taqaladi. Ushbu bayram xalqimizning qadimiy an'analarini o'zida mujassam etgan. Tarix orqali yoshlar Navro'zning mazmun-mohiyatini chuqur anglaydi va unga hurmat bilan qaraydi. Tarixiy xotira — bu xalqning o'tmishi haqidagi bilim va tasavvurlar yig'indisidir. Tarixiy xotira mavjud bo'lgan jamiyatda milliy birlik va ma'naviy barqarorlik kuchli bo'ladi. Tarix fanining eng muhim vazifalaridan biri ana shu tarixiy xotirani saqlashdir.

Bugungi yoshlarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda tarix fanining o'rni beqiyosdir. Tarix darslari orqali yoshlar ajdodlarining jasorati, ilmiy merosi va millat ravnaqi yo'lidagi xizmatlari haqida ma'lumotga ega bo'ladi. Masalan, Amir Temur, Jaloliddin Manguberdi, Zahiriddin Muhammad Bobur kabi tarixiy shaxslarning faoliyati yoshlar uchun ibrat maktabi hisoblanadi. Ularning jasorati va vatanga sadoqati yosh avlod qalbida milliy g'urur

hissini uyg'otadi. Globallashuv davrida ayrim yot g'oyalar yoshlar ongiga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda.

Tarix fanini chuqur o'rganish esa yoshlarni bunday zararli ta'sirlardan himoya qiladi. Chunki o'z tarixini bilgan inson o'z milliy qadriyatlarini qadrlaydi va ularga sodiq bo'ladi. Tarixiy meros — xalqning o'tmishidan qolgan moddiy va ma'naviy boyliklar majmuasidir. Tarixiy obidalar, qadimiy qo'lyozmalar, urf-odatlar va xalq og'zaki ijodi tarixiy meros tarkibiga kiradi.

O'zbekistonda mustaqillik yillarida tarixiy merosni tiklash va saqlashga katta e'tibor qaratildi. Qadimiy obidalar ta'mirlandi, muzeylar faoliyati rivojlantirildi va buyuk ajdodlarimiz tavallud sanalari keng nishonlandi. Tarix fanining rivojlanishi tarixiy merosni chuqur o'rganish imkonini beradi. Arxeologik qazilmalar va ilmiy tadqiqotlar orqali ko'plab tarixiy ma'lumotlar aniqlanmoqda. Bu esa xalqimiz tarixini yanada boyitishga xizmat qiladi. Shuningdek, tarixiy meros turizm rivojiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Samarqand, Buxoro va Xiva kabi shaharlardagi tarixiy obidalar dunyoning turli mamlakatlaridan sayyohlarni jalb etmoqda. Bu esa milliy madaniyatni jahonga tanitishda muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

O'zbekiston hududida qadimdan boy madaniyat va yuksak sivilizatsiya shakllangan. Samarqand, Buxoro, Xiva kabi qadimiy shaharlarda yaratilgan tarixiy obidalar xalqimizning boy madaniy merosidan dalolat beradi. Ushbu tarixiy yodgorliklarni o'rganish va saqlashda tarix fanining hissasi katta.

Xulosa qilib aytganda, tarix fani milliy qadriyatlarning asosi, ularni saqlash va rivojlantirishning eng samarali vositasidir. Tadqiqot natijasida quyidagi xulosalar shakllantirildi: birinchidan, tarixiy ong yuksak bo'lgan jamiyatda milliy qadriyatlar inqirozga uchramaydi; ikkinchidan, tarix fani yosh avlodni vatanparvarlik va milliy g'urur ruhida tarbiyalashning metodologik asosi hisoblanadi; uchinchidan, milliy qadriyatlarni saqlashda tarixiy merosni zamonaviy texnologiyalar (raqamlashtirish, virtual muzeylar) orqali targ'ib qilish davr talabidir.

Kelgusida tarix fanining o'qitish uslubiyatini yanada takomillashtirish, darsliklarda qadriyatlarga yo'naltirilgan mazmunni ko'paytirish va tarixiy tadqiqotlarni milliy g'oya bilan uyg'unlashtirish lozim. Tarix fani har bir fuqaroda o'zligini anglash tuyg'usini shakllantirishi, uni milliy madaniyatning faol himoyachisiga aylantirishi lozim. Zero, o'z tarixini bilmagan, undan saboq chiqarmagan va o'z qadriyatlarini qadrlamagan xalqning kelajagi bo'lmaydi. Tarix fani orqali milliy qadriyatlarni saqlash — bu millatning yashovchanligini va uning jahon hamjamiyatidagi munosib o'rnini ta'minlash demakdir.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston strategiyasi. — Toshkent: O'zbekiston, 2021.
2. Karimov I.A. Tarixiy xotirasiz kelajak yo'q. — Toshkent: Sharq, 1998.
3. Azamat Ziyo. O'zbek davlatchiligi tarixi. — Toshkent: Sharq, 2001.
4. G'ulomov Ya.G'. Xorazmning sug'orilish tarixi. — Toshkent: Fan, 1957.

5. Sa'dullayev A.S. Qadimgi O'zbekiston tarixi. – Toshkent: Universitet, 2004.
6. Jo'rayev N. Tarix falsafasi. – Toshkent: Ma'naviyat, 1999.
7. Tog'ayev J. Milliy qadriyatlar va ijtimoiy taraqqiyot. – Toshkent: Adolat, 2015.
8. Huntington S. P. The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order. – New York: Simon & Schuster, 1996.
9. Smith A. D. National Identity. – London: Penguin Books, 1991.
10. O'zbekiston Milliy Ensiklopediyasi. – Toshkent: Davlat ilmiy nashriyoti, 2000-2005.